

การศึกษาองค์ประกอบภาวะผู้นำเชิงจิตวิญญาณของผู้บริหารโรงเรียน

The Study about the Components of Spiritual Leadership of School Administrators

ปนัดดา ศรีรังษ์ Panatda Srirang

บุญมี ก่อบุญ Boonmee Koboon

อภิสิทธิ์ สมศรีสุข Apisit Somsrisuk

คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร

Faculty of Education, Sakon Nakhon Rajabhat University, Thailand

panadda5602@gmail.com

Received 2023/11/18

Revised 2024/01/26

Accepted 2024/01/22

บทคัดย่อ

บทความนี้เป็นส่วนหนึ่งของการวิจัย เรื่อง การประเมินความต้องการจำเป็นในการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงจิตวิญญาณของผู้บริหารโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองคาย เขต 2 ในการวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาองค์ประกอบภาวะผู้นำเชิงจิตวิญญาณของผู้บริหารโรงเรียน โดยใช้กระบวนการวิจัยเอกสาร วิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการศึกษาเอกสาร ซึ่งขั้นตอนในการดำเนินการวิจัยแบ่งออกเป็น 2 ขั้นตอน คือ ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาแนวคิดและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง จำนวน 10 แหล่ง และนำองค์ประกอบภาวะผู้นำเชิงจิตวิญญาณของผู้บริหารโรงเรียนลงสู่ตารางสังเคราะห์ เพื่อแจกแจงความถี่จากหลายแหล่งข้อมูล และคัดเลือกองค์ประกอบที่มีความถี่ตั้งแต่ 7 ขึ้นไป ซึ่งเท่ากับร้อยละ 70 ของความถี่ทั้งหมด ขั้นตอนที่ 2 ประเมินองค์ประกอบภาวะผู้นำเชิงจิตวิญญาณของผู้บริหารโรงเรียน โดยนำองค์ประกอบที่ได้จากการสังเคราะห์เสนอต่อผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 คน เพื่อพิจารณาตรวจสอบความเหมาะสมขององค์ประกอบภาวะผู้นำเชิงจิตวิญญาณของผู้บริหารโรงเรียน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสังเคราะห์เอกสารและแบบสอบถามชนิดมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน วิเคราะห์ข้อมูลโดยการสังเคราะห์เชิงเนื้อหา

ผลการวิจัยพบว่า

- 1) องค์ประกอบภาวะผู้นำเชิงจิตวิญญาณของผู้บริหารโรงเรียน ประกอบด้วย 3 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) วิสัยทัศน์ 2) ความรักที่เห็นแก่ผู้อื่น 3) ความหวังและศรัทธา
- 2) ผลการประเมินความเหมาะสมขององค์ประกอบภาวะผู้นำเชิงจิตวิญญาณของผู้บริหารโรงเรียน โดยผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 คน โดยภาพรวมทุกองค์ประกอบมีความเหมาะสมในระดับมาก

ที่สุด ผลการประเมินรายด้าน พบว่า ด้านวิสัยทัศน์ ด้านความรักที่เห็นแก่ผู้อื่น และด้านความหวังและศรัทธา มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด

คำสำคัญ : องค์ประกอบภาวะผู้นำเชิงจิตวิญญาณ, ภาวะผู้นำเชิงจิตวิญญาณ, ผู้บริหารโรงเรียน.

Abstract

This article is part of the research on Needs Assessment on Spiritual Leadership Development of School Administrators under Nong Khai Primary Educational Service Area Office 2. The main objective of this article was to study the components of the spiritual leadership of school administrators by using the document research process to analyze the data which obtained from the studying documents. The research process divided into two steps: (1) to study conceptual, theoretical, and related research papers from 10 different sources for applying the components of the spiritual leadership of school administrators into the synthesizer table to enumerate the frequencies. The components of the spiritual leadership of school administrators were selected with the frequencies of 7 or more, and the frequencies of 70 % or more. (2) to entail the assessment of the spiritual leadership components of school administrators by 5 experts. Research instruments are Likert rating scale's questionnaire. The data in the research were analyzed by frequency, percentage, mean and standard deviation.

The results showed that

1) The research findings revealed the presence of three components contributing to the spiritual leadership of school administrators. These components are as follows: (1) vision (2) altruistic love (3) hope and faith.

2) The assessment of the spiritual leadership components of school administrators by 5 experts figured out all these components were deemed highly appropriate.

Keywords: Spiritual Leadership's Components, Spiritual Leadership, School Administrators.

บทนำ

ประเทศไทยให้ความสำคัญในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานแต่ก็ยังประสบปัญหาในเรื่องคุณภาพการศึกษา จากการปฏิรูปการศึกษาในทศวรรษที่ 2 พุทธศักราช 2552-2561 พบว่า ประเทศไทยยังคงล้มเหลวในการจัดการศึกษา ในเรื่องของการจัดสรรทรัพยากรทางการศึกษา การวางแผน

และการบริหารจัดการศึกษา ซึ่งเป็นผลจากการที่ผู้บริหารไม่มีวิสัยทัศน์ ขาดจิตวิญญาณในการทำงาน ขาดทักษะด้านการบริหารงาน ขาดศีลธรรมในการทำงาน ขาดความรักและความศรัทธาในวิชาชีพ และขาดความเชื่อมั่นในการบริหารงานส่งผลทำให้ขาดความไว้วางใจจากผู้ใต้บังคับบัญชาซึ่งส่งผลต่อคุณภาพการจัดการศึกษา (กมลวรรณ ทิพย์เนตร, 2556) ดังนั้น การพัฒนาประสิทธิภาพของระบบบริหารจัดการศึกษานั้นจะต้องมีระบบการบริหารจัดการศึกษามีประสิทธิภาพและประสิทธิผลซึ่งจะส่งผลต่อคุณภาพและมาตรฐานการศึกษา (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ, 2560)

การพัฒนาภาวะผู้นำผู้นำเชิงจิตวิญญาณของผู้บริหารโรงเรียน จะช่วยให้การบริหารงานเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ ผู้บริหารจำเป็นต้องสามารถเข้าใจ เข้าถึงความรู้สึก และความต้องการของครู เพื่อที่จะพัฒนาโรงเรียนให้ประสบความสำเร็จตามเป้าหมาย ดังนั้นจึงต้องมีภาวะผู้นำเชิงจิตวิญญาณคือ ผู้บริหารที่สามารถทำให้ผู้ใต้บังคับบัญชาสามารถเห็นทิศทาง หรือความสำเร็จขององค์กรในอนาคตที่มุ่งหวังร่วมกันผ่านการสร้างแรงจูงใจภายใน โดยที่ผู้นำมีพฤติกรรมที่แสดงออกถึงความรักที่เห็นแก่ผู้อื่น ด้วยการพยายามสร้างพลังแห่งความหวังและพลังแห่งความศรัทธาในวิสัยทัศน์ อีกทั้งผู้นำต้องที่มมีความรักที่เห็นแก่ผู้อื่น จึงจะสามารถเข้าถึงจิตวิญญาณของผู้ตาม ส่งผลทำให้ผู้ตามเข้าใจในคุณค่าของตนเองที่มีต่อองค์กรในการร่วมสร้างอนาคตขององค์กร นอกจากนี้ภาวะผู้นำเชิงจิตวิญญาณ มีความสำคัญในการนำมาใช้ในการบริหารงานเพื่อสร้างความรัก ความมุ่งมั่น ความผูกพันต่อองค์กร ซึ่งจะส่งผลต่อผลผลิตขององค์กร และประสิทธิภาพขององค์กร นอกจากนี้ ผู้นำและผู้ตามร่วมสร้างวิสัยทัศน์ที่มีคุณค่าต่อการขับเคลื่อนและการเปลี่ยนแปลงอนาคตขององค์กรในทางดีขึ้น ผู้นำจะมีสร้างวัฒนธรรมองค์กรบนพื้นฐานของความรักที่เห็นแก่ผู้อื่น ซึ่งผู้นำและผู้ตามเกิดความรู้สึกเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกัน เข้าอกเข้าใจ ชื่นชม และห่วงใยซึ่งกันและกัน อีกทั้งเห็นคุณค่าทั้งตนเองและผู้อื่นอย่างแท้จริง (Fry, Louis W. (2003) สอดคล้องกับ พลวัต แสงสีงาม (2563) ได้กล่าวว่า ภาวะผู้นำเชิงจิตวิญญาณของผู้บริหารโรงเรียนที่สามารถนำสมาชิกในองค์กรให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในพฤติกรรม ในเจตคติ การสร้างแรงบันดาลใจ สร้างความผูกพันของสมาชิกให้มีต่อองค์กร มีความรัก ความสามัคคี การทำงานเป็นทีม ตลอดจนความร่วมมือกันที่จะส่งเสริม สนับสนุนให้เกิดการทำงานให้บรรลุผลตามเป้าหมายอย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งจะส่งผลต่อการขับเคลื่อนคุณภาพการศึกษาไทย

จากเหตุผลที่ได้กล่าวมาทั้งหมด การศึกษาองค์ประกอบของภาวะผู้นำเชิงจิตวิญญาณของผู้บริหารโรงเรียน ทำให้ทราบถึงการหาวิธีการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงจิตวิญญาณของผู้บริหารโรงเรียนให้มีความสามารถนำตนเอง และผู้ใต้บังคับบัญชาให้ปฏิบัติหน้าที่ด้วยความมุ่งมั่น พุเมเท และงานบรรลุผลสำเร็จอย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งความสำเร็จของการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษาสะท้อนให้เห็นคุณภาพการศึกษาของผู้เรียน เมื่อผู้เรียนได้รับการศึกษาที่มีคุณภาพจะส่งผลต่อความเจริญก้าวหน้าของประเทศชาติต่อไปทำให้ผู้วิจัยมีความสนใจศึกษาองค์ประกอบภาวะผู้นำเชิงจิตวิญญาณของผู้บริหารโรงเรียน และเป็นข้อมูลที่เป็นประโยชน์ในการพัฒนาภาวะผู้นำของผู้บริหารต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาองค์ประกอบภาวะผู้นำเชิงจิตวิญญาณของผู้บริหารโรงเรียน
2. เพื่อประเมินความเหมาะสมขององค์ประกอบภาวะผู้นำเชิงจิตวิญญาณของผู้บริหารโรงเรียน

วิธีดำเนินการวิจัย

การดำเนินการวิจัยในครั้งนี้โดยศึกษาเอกสารและงานวิจัย เพื่อศึกษาองค์ประกอบภาวะผู้นำเชิงจิตวิญญาณของผู้บริหารโรงเรียน โดยมีขั้นตอนการวิจัยดังต่อไปนี้

ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในขั้นตอนนี้ผู้วิจัยได้ดำเนินการ ดังนี้

1.1 ศึกษาองค์ประกอบภาวะผู้นำเชิงจิตวิญญาณของผู้บริหารโรงเรียน ซึ่งผู้วิจัยได้ดำเนินการสังเคราะห์ทัศนะจากนักวิชาการ ศึกษาเอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง จำนวน 10 แหล่ง ดังนี้ กมลวรรณ ทิพย์เนตร (2556); พลวัต แสงสีงาม (2563); ลัดดา จุลวงศ์ (2563); อนันต์ นิมยงค์ (2564); รัชดาพร แหวนหล่อ (2565); Aslan, M. (2015); Kaya, A. (2015) Zaharris, M. (2017); Terzi, R. (2020); Hedger, M. D. (2021)

1.2 สังเคราะห์องค์ประกอบภาวะผู้นำเชิงจิตวิญญาณของผู้บริหารโรงเรียน โดยนำข้อมูลที่ได้มาจัดหมวดหมู่ เพื่อหาค่าของข้อมูลที่มีความถี่มากที่สุด โดยสร้างตารางแจกแจงความถี่ และใช้เกณฑ์ในการคัดเลือกองค์ประกอบที่มีความถี่ตั้งแต่ 7 หรือ ร้อยละ 70 ขึ้นไป

ขั้นตอนที่ 2 การประเมินความเหมาะสมองค์ประกอบ

ในขั้นตอนนี้ดำเนินการโดยนำองค์ประกอบที่ได้จากการสังเคราะห์เสนอผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 คน เพื่อพิจารณาความเหมาะสมขององค์ประกอบ ซึ่งได้กำหนดคุณสมบัติของผู้ทรงคุณวุฒิไว้ ดังนี้

2.1 อาจารย์ผู้สอนในระดับอุดมศึกษา มีวุฒิการศึกษาไม่ต่ำกว่าปริญญาเอกทางด้านการศึกษามีประสบการณ์สอนไม่ต่ำกว่า 5 ปี จำนวน 1 คน

2.2 ผู้บริหารการศึกษา ที่ปฏิบัติหน้าที่อยู่ในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาหนองคาย เขต 2 มีวุฒิการศึกษาไม่ต่ำกว่าปริญญาโททางด้านการบริหาร วิทยฐานะชำนาญการพิเศษขึ้นไป และประสบการณ์ทางด้านการบริหารไม่ต่ำกว่า 5 ปี จำนวน 1 คน

2.3 ผู้บริหารโรงเรียน ที่ปฏิบัติหน้าที่อยู่ในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองคาย เขต 2 มีวุฒิการศึกษาไม่ต่ำกว่าปริญญาโททางด้านการบริหาร วิทยฐานะชำนาญการพิเศษขึ้นไป และประสบการณ์ทางด้านการบริหารไม่ต่ำกว่า 5 ปี จำนวน 1 คน

2.4 ครู ที่ปฏิบัติหน้าที่อยู่ในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองคาย เขต 2 มีวุฒิการศึกษาไม่ต่ำกว่าปริญญาโททางด้านการศึกษามีวิทยฐานะชำนาญการพิเศษขึ้นไป

ไป และประสบการณ์ทางการสอนไม่ต่ำกว่า 5 ปี จำนวน 1 คน

2.5 ศึกษานิเทศก์ ที่ปฏิบัติหน้าที่อยู่ในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองคาย เขต 2 มีวุฒิการศึกษาไม่ต่ำกว่าปริญญาโททางการศึกษา วิทยฐานะชำนาญการพิเศษขึ้นไป และประสบการณ์นิเทศการศึกษาไม่ต่ำกว่า 5 ปี จำนวน 1 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. ลักษณะเครื่องมือ

1.1 แบบสังเกตแบบมีโครงสร้าง

แบบสังเกตแบบมีโครงสร้างซึ่งเป็นตารางสังเกตที่องค์ประกอบจากแนวคิดของนักวิชาการต่าง ๆ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง จำนวน 10 แหล่งแหล่ง เพื่อใช้ในการแจกแจงความถี่

1.2 แบบสอบถาม

แบบสอบถามเกี่ยวกับองค์ประกอบภาวะผู้นำเชิงจิตวิญญาณของผู้บริหารโรงเรียนเป็นลักษณะแบบสอบถามตามมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (บุญชม ศรีสะอาด, 2560)

2. การสร้างเครื่องมือ

2.1 การสร้างเครื่องมือ

2.1.1 ศึกษา เอกสาร ตำรา บทความและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการสร้างแบบประเมินร่างองค์ประกอบเพื่อนำมาวิเคราะห์และใช้เป็นกรอบในการสร้างแบบประเมิน

2.1.2 ร่างแบบประเมินความเหมาะสมขององค์ประกอบ

2.1.3 นำร่างแบบประเมินความเหมาะสมขององค์ประกอบเสนออาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อตรวจสอบ ให้คำแนะนำ ในการปรับปรุงแก้ไข แบบสอบถามให้สอดคล้องกับจุดประสงค์

2.1.4 ปรับปรุงแก้ไขแบบประเมินความเหมาะสมขององค์ประกอบตามคำแนะนำของอาจารย์ที่ปรึกษา

2.1.5 นำร่างแบบประเมินความเหมาะสมขององค์ประกอบที่สร้างขึ้นเสนอผู้เชี่ยวชาญ 5 คน เพื่อนำข้อมูลมาวิเคราะห์หาค่าความเที่ยงตรงของแบบสอบถาม โดยการคำนวณหาค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับจุดประสงค์ (IOC: Index of item objective congruence) โดยคัดเลือกข้อคำถามที่มีค่าดัชนี IOC ตั้งแต่ 0.50 ขึ้นไป (วาโร พึงสวัสดิ์, 2551, หน้า 191) ซึ่งมีรายละเอียด ดังนี้

+1 เมื่อ แน่ใจในคำถามนั้นมีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับวัตถุประสงค์

0 เมื่อ ไม่แน่ใจในคำถามนั้นมีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับวัตถุประสงค์

-1 เมื่อ แน่ใจในคำถามนั้นไม่มีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับวัตถุประสงค์

ผู้วิจัยพิจารณาเลือกข้อคำถามที่มีค่าตั้งแต่ 0.50 ขึ้นไป และนำข้อคำถามที่มีค่าดัชนีสอดคล้องต่ำกว่า 0.50 มาปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำจากผู้เชี่ยวชาญ

2.1.6 ปรับปรุงแก้ไขแบบประเมินความเหมาะสมขององค์ประกอบตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ จัดทำแบบสอบถามฉบับสมบูรณ์

2.2 ผลการวิเคราะห์เครื่องมือ

ผลการวิเคราะห์ค่าความค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับวัตถุประสงค์ (IOC: Index of item objective congruence) อยู่ระหว่าง 0.2-0.8 คัดเลือกข้อความที่มีค่าดัชนี IOC ตั้งแต่ 0.6 ขึ้นไป ในการสร้างข้อคำถามของแบบสอบถามเพื่อประเมินความเหมาะสมขององค์ประกอบ

3. การวิเคราะห์ข้อมูล

1. แบบสังเคราะห์เอกสาร ใช้การวิเคราะห์ข้อมูลด้วยการแจกแจงความถี่ และร้อยละ
2. แบบสอบถาม ใช้เพื่อประเมินองค์ประกอบ โดยการหาค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

ผลการวิจัย

1. ผลจากการศึกษาและสังเคราะห์องค์ประกอบภาวะผู้นำเชิงจิตวิญญาณของผู้บริหารโรงเรียน

ผลจากการศึกษาและสังเคราะห์องค์ประกอบภาวะผู้นำเชิงจิตวิญญาณของผู้บริหารโรงเรียนจากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง จำนวน 10 แหล่ง ลงสู่ตารางการสังเคราะห์องค์ประกอบของภาวะผู้นำเชิงจิตวิญญาณของผู้บริหารโรงเรียน ซึ่งมีรายละเอียดดังตาราง 1

ตาราง 1 การสังเคราะห์องค์ประกอบของภาวะผู้นำเชิงจิตวิญญาณของผู้บริหารโรงเรียน

ร.น.	องค์ประกอบภาวะผู้นำ เชิงจิตวิญญาณ	นักวิชาการ/นักวิจัย										รวมความถี่	ร้อยละ	องค์ประกอบที่ได้รับการ
		1. กมลวรรณ ทิพย์เนตร	2. พลวัต แสงสีงาม (2563)	3. ถัดดา จุลวงศ์ (2563)	4. อนันต์ นิยมยงค์ (2564)	5. รัชดาพร แหวนหล่อ (2565)	6. Aslan, M. (2015)	7. Kaya, A. (2015)	8. Zaharris, M. (2017)	9. Terzi, R. (2020)	10. Hedger, M. D. (2021)			
1	วิสัยทัศน์											9	90	✓
	- วิสัยทัศน์	✓		✓	✓		✓	✓	✓	✓	✓			
	- การกำหนดวิสัยทัศน์		✓											
2	ความรักที่เห็นแก่ผู้อื่น			✓	✓		✓	✓	✓	✓	✓	7	70	✓
3	ความหวังและศรัทธา			✓	✓		✓	✓	✓	✓	✓	7	70	✓

จากตาราง 1 การสังเคราะห์องค์ประกอบภาวะผู้นำเชิงจิตวิญญาณของผู้บริหารโรงเรียน จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง จำนวน 10 แหล่ง ผู้วิจัยใช้เกณฑ์ความถี่ 7 ขึ้นไป หรือคิดเป็นร้อยละ 70 ขึ้นไป และผู้วิจัยได้เรียงองค์ประกอบที่มีความถี่จากมากไปน้อย พบว่า องค์ประกอบภาวะผู้นำเชิงจิตวิญญาณของผู้บริหารโรงเรียน ประกอบด้วย 3 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) วิสัยทัศน์ 2) ความรักที่เห็นแก่ผู้อื่น 3) ความหวังและศรัทธา

2. ผลจากการศึกษาและสังเคราะห์องค์ประกอบภาวะผู้นำเชิงจิตวิญญาณของผู้บริหารโรงเรียน ผู้วิจัยพิจารณาจัดเรียงองค์ประกอบที่มีความถี่จากมากไปน้อยจากนั้นนำองค์ประกอบเหล่านั้นมากำหนดนิยามเชิงปฏิบัติการ และพฤติกรรมบ่งชี้ โดยการสังเคราะห์สรุปความหมายขององค์ประกอบจากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยกำหนดให้มีความสอดคล้องและครอบคลุมกับนิยามปฏิบัติการ นำเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษา และผ่านการประเมินจากผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 คน จากการตอบแบบสอบถามความคิดเห็นเป็นลักษณะความเหมาะสม สามารถสรุปได้ดังตาราง 2 ซึ่งมีรายละเอียด ดังนี้

ตาราง 2 แสดงผลประเมินความเหมาะสมขององค์ประกอบภาวะผู้นำเชิงจิตวิญญาณของผู้บริหารโรงเรียน (ค่าเฉลี่ยจากผู้ทรงคุณวุฒิ 5 คน)

องค์ประกอบ	นิยามปฏิบัติการ	พฤติกรรมบ่งชี้	ความเหมาะสม		
			$\bar{X}$	S.D.	ความหมาย
1. วิสัยทัศน์	พฤติกรรมของผู้บริหารที่แสดงออกถึงการวางแผนที่นำไปสู่ความสำเร็จของโรงเรียนตามที่ตั้งเป้าหมายไว้ ซึ่งผู้บริหารโรงเรียนกำหนดขึ้นบนพื้นฐานของความเป็นไปได้ มีความท้าทาย สอดคล้องกับบริบทของโรงเรียน มีแนวทางในการปฏิบัติงานที่ชัดเจน มีการสื่อสารให้ผู้ได้บังคับบัญชาเข้าใจในทิศทางเดียวกัน และสามารถนำไปปฏิบัติจนบรรลุผลสำเร็จตามเป้าหมายของโรงเรียน	1. ผู้บริหารโรงเรียนมีการวางแผนที่นำไปสู่ความสำเร็จของโรงเรียนตามที่ตั้งเป้าหมาย มีความเป็นไปได้ มีความท้าทาย และสอดคล้องกับบริบทของโรงเรียน	5.00	0.00	มากที่สุด
		2. ผู้บริหารโรงเรียนมีแนวทางในการปฏิบัติงานที่ชัดเจน	4.80	0.45	มากที่สุด
		3. ผู้บริหารโรงเรียนมีการสื่อสารแนวทางในการปฏิบัติงานให้ผู้ได้บังคับบัญชาเข้าใจในทิศทางเดียวกัน	5.00	0.00	มากที่สุด
		4. ผู้บริหารโรงเรียนสามารถนำแนวทางการปฏิบัติงานไปปฏิบัติจนบรรลุผลสำเร็จตามเป้าหมายของโรงเรียน	5.00	0.00	มากที่สุด
		รวม	4.96	0.09	มากที่สุด

ตารางที่ 2 (ต่อ)

องค์ประกอบ	นิยามปฏิบัติการ	พฤติกรรมบ่งชี้	ความเหมาะสม		
			$\bar{X}$	S.D.	ความหมาย
2. ความรักที่เห็นแก่ผู้อื่น	พฤติกรรมของผู้บริหารที่แสดงออกถึงการสร้างความสัมพันธ์ที่ดีในการทำงานเพื่อให้งานบรรลุผลอย่างมีประสิทธิภาพ โดยผู้บริหารมีความเห็นอกเห็นใจและความเอาใจใส่ ความเมตตา การให้อภัย และความอ่อนน้อมถ่อมตนในการปฏิบัติงาน	1) ผู้บริหารโรงเรียนมีการสร้างความสัมพันธ์ที่ดีในการทำงานเพื่อให้งานบรรลุผลอย่างมีประสิทธิภาพ	5.00	0.00	มากที่สุด
		2) ผู้บริหารโรงเรียนมีความเมตตา	5.00	0.00	มากที่สุด
		3) ผู้บริหารโรงเรียนมีการให้อภัย	5.00	0.00	มากที่สุด
		4) ผู้บริหารโรงเรียนมีความอ่อนน้อมถ่อมตนในการปฏิบัติงาน	4.80	0.45	มากที่สุด
	รวม		4.96	0.09	มากที่สุด
3. ความหวังและศรัทธา	ผู้บริหารมีความคาดหวังและความเชื่อมั่นอย่างแน่วแน่ในเป้าหมาย ซึ่งเป็นแรงจูงใจในการทำงาน มีการแสวงหาวิธีการที่จะไปถึงเป้าหมาย สามารถเผชิญกับปัญหาและอุปสรรคได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยอาศัยความอดทนต่อความยากลำบาก ความขยันหมั่นเพียรในการทำงาน การยึดมั่นในเป้าหมายเป็นสิ่งช่วยสนับสนุนให้เป้าหมายที่ตั้งไว้ประสบความสำเร็จ	1. ผู้บริหารโรงเรียนมีความคาดหวังและความเชื่อมั่นอย่างแน่วแน่ในเป้าหมาย โดยมีเป้าหมายเป็นแรงจูงใจในการทำงาน	5.00	0.00	มากที่สุด
		2. ผู้บริหารโรงเรียนมีการแสวงหาวิธีการที่จะไปถึงเป้าหมาย	5.00	0.00	มากที่สุด
		3. ผู้บริหารโรงเรียนสามารถเผชิญกับปัญหาและอุปสรรคได้อย่างมีประสิทธิภาพ	5.00	0.00	มากที่สุด

ตารางที่ 2 (ต่อ)

องค์ประกอบ	นิยามปฏิบัติการ	พฤติกรรมบ่งชี้	ความเหมาะสม		
			$\bar{X}$	S.D.	ความหมาย
		4. ผู้บริหารโรงเรียนมีความอดทนต่อความยากลำบาก ความขยันหมั่นเพียรในการทำงาน และการยึดมั่นในเป้าหมาย	5.00	0.00	มากที่สุด
รวม			5.00	0.00	มากที่สุด
รวมทั้งหมด			4.97	0.18	มากที่สุด

จากตารางที่ 2 ผลประเมินความเหมาะสมขององค์ประกอบภาวะผู้นำเชิงจิตวิญญาณของผู้บริหารโรงเรียน โดยผู้ทรงคุณวุฒิ 5 คน พบว่า

1. ผลการประเมินองค์ประกอบหลักภาพรวม พบว่าทั้ง 3 องค์ประกอบอยู่ในระดับมากที่สุด
2. ผลการประเมินองค์ประกอบรายด้าน พบว่า

2.1 วิสัยทัศน์ มีความเหมาะสมในระดับมากที่สุด ประกอบด้วย 4 พฤติกรรมบ่งชี้ ได้แก่ 1) การวางแผนการปฏิบัติงาน 2) การมีแนวทางในการปฏิบัติงาน 3) การสื่อสารแนวทางในการปฏิบัติงาน 4) การนำแนวทางการปฏิบัติงานไปปฏิบัติใช้

2.2 ความรักที่เห็นแก่ผู้อื่น มีความเหมาะสมในระดับมากที่สุด ประกอบด้วย 4 พฤติกรรมบ่งชี้ ได้แก่ 1) การสร้างความสัมพันธ์ที่ดีในการทำงาน 2) ความเมตตา 3) การให้อภัย 4) ผู้บริหารมีความอ่อนน้อมถ่อมตน

2.3 ความหวังและศรัทธา มีความเหมาะสมในระดับมากที่สุด ประกอบด้วย 4 พฤติกรรมบ่งชี้ ได้แก่ 1) ความคาดหวังและความเชื่อมั่น 2) ผู้บริหารมีการแสวงหาวิธีการที่จะไปถึงเป้าหมาย 3) การเผชิญกับปัญหาและอุปสรรค 4) ความอดทน ความขยันหมั่นเพียร และการยึดมั่นในเป้าหมาย

อภิปรายผลการวิจัย

การวิจัยเรื่อง “การศึกษาองค์ประกอบภาวะผู้นำเชิงจิตวิญญาณของผู้บริหารโรงเรียน” จากสรุปผลการวิจัยดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยจึงนำมาอภิปรายผลรายด้าน ดังต่อไปนี้

องค์ประกอบภาวะผู้นำเชิงจิตวิญญาณของผู้บริหารโรงเรียน ประกอบด้วย 3 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) วิสัยทัศน์ 2) ความรักที่เห็นแก่ผู้อื่น 3) ความหวังและศรัทธา

อภิปรายผลด้านที่ 1 วิสัยทัศน์ มีความเหมาะสมในระดับมากที่สุด ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้บริหารที่มีวิสัยทัศน์จะมีแนวทางในการปฏิบัติที่ชัดเจนของ เพื่อกำหนดเป้าหมายหรือทิศทางการปฏิบัติงาน มีการสื่อสารกับผู้ใต้บังคับบัญชาเข้าใจในทิศทางเดียวกัน และสามารถนำไปปฏิบัติใช้จนบรรลุผลสำเร็จตามเป้าหมายของโรงเรียน สอดคล้องกับ ดวงทิพย์ ขุนโนนเขว (2561) กล่าวว่า องค์ประกอบของวิสัยทัศน์ ประกอบด้วย 3 องค์ประกอบ ดังนี้ 1) การสร้างวิสัยทัศน์ 2) การเผยแพร่วิสัยทัศน์ 3) การปฏิบัติตามวิสัยทัศน์

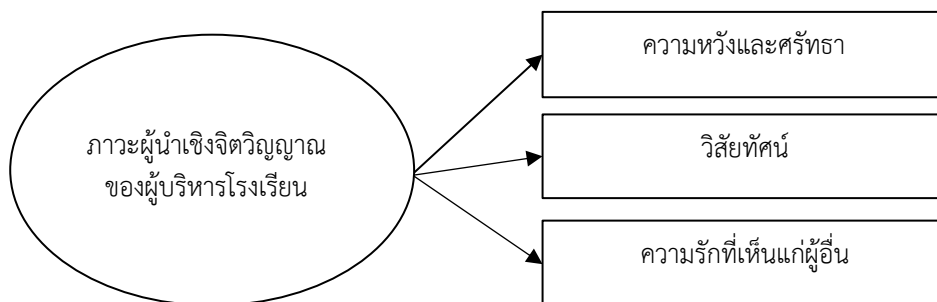
อภิปรายผลด้านที่ 2 ความรักที่เห็นแก่ผู้อื่น มีความเหมาะสมในระดับมากที่สุด ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ ผู้บริหารมีความนอบน้อมถ่อมตน ความน่าเชื่อถือน่าไว้วางใจ ความเมตตา การให้อภัย ความเห็นอกเห็นใจและความเอาใจใส่ ความซื่อสัตย์สุจริตในการปฏิบัติงาน สอดคล้องกับ ลัดดา จุลวงศ์ (2563) ได้กล่าวว่า ความรักที่เห็นแก่ผู้อื่น ประกอบด้วย 6 องค์ประกอบ ดังนี้ 1) การให้อภัย 2) ความเมตตา 3) ความซื่อสัตย์ 4) การเอาใจใส่และเห็นอกเห็นใจผู้อื่น 5) ความเชื่อใจและรักดี 6) ความอ่อนน้อมถ่อมตน

อภิปรายผลด้านที่ 3 ความหวังและศรัทธา มีความเหมาะสมในระดับมากที่สุด ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ ผู้บริหารคาดหวังให้เป้าหมายที่ตั้งไว้เกิดขึ้นจริงและประสบความสำเร็จ มีเป้าหมายเป็นแรงจูงใจในการทำงาน มีความมุ่งมั่นตั้งใจในการแสวงหาวิธีการต่าง ๆ และเลือกวิธีการที่ดีที่สุด เพื่อให้เป้าหมายบรรลุผลสำเร็จ รวมถึงสามารถเผชิญหน้าจัดการกับปัญหาและอุปสรรคให้บรรลุผลสำเร็จอย่างมีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับ Fry, L. W. (2003) ได้กล่าวว่า องค์ประกอบของความหวังและศรัทธา ประกอบด้วย 5 องค์ประกอบ ดังนี้ 1) ความอดทน 2) ความขยันหมั่นเพียร 3) ทำในสิ่งที่จำเป็น 4) ยึดมั่นในเป้าหมาย 5) การคาดหวังในผลลัพธ์

การประเมินความเหมาะสมขององค์ประกอบภาวะผู้นำเชิงจิตวิญญาณของผู้บริหารโรงเรียน โดยผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 คน ค่าความเหมาะสมขององค์ประกอบเมื่อเรียงลำดับจากองค์ประกอบที่มีความเหมาะสมจากมากไปน้อย ได้แก่ 1) ความหวังและศรัทธา 2) วิสัยทัศน์ 3) ความรักที่เห็นแก่ผู้อื่น

องค์ความรู้ใหม่

จากผลการวิจัยทำให้ได้ทราบองค์ประกอบภาวะผู้นำเชิงจิตวิญญาณของผู้บริหารโรงเรียน โดยมีขั้นตอนในการวิจัย ได้แก่ การศึกษาเอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องใช้วิธีการสังเคราะห์เชิงเนื้อหา เพื่อให้ได้องค์ประกอบภาวะผู้นำเชิงจิตวิญญาณของผู้บริหารโรงเรียน และจากนั้นดำเนินการประเมินความเหมาะสมขององค์ประกอบโดยผู้ทรงคุณวุฒิ เพื่อให้ได้องค์ประกอบภาวะผู้นำเชิงจิตวิญญาณของผู้บริหารโรงเรียน และสามารถอธิบายได้ดังภาพต่อไปนี้

ภาพ 1 องค์ประกอบภาวะผู้นำเชิงจิตวิญญาณของผู้บริหารโรงเรียน

สรุป และข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง “การศึกษาองค์ประกอบภาวะผู้นำเชิงจิตวิญญาณของผู้บริหารโรงเรียน” พบว่ามี 3 องค์ประกอบ เมื่อพิจารณาความเหมาะสมขององค์ประกอบทั้งภาพรวมและรายด้านพบว่ามีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด ซึ่งด้านวิสัยทัศน์ ประกอบด้วย 4 พฤติกรรมบ่งชี้ ได้แก่ 1) การวางแผนการปฏิบัติงาน 2) การมีแนวทางในการปฏิบัติงาน 3) การสื่อสารแนวทางในการปฏิบัติงาน และ 4) การนำแนวทางการปฏิบัติงานไปปฏิบัติใช้ ด้านความรักที่เห็นแก่ผู้อื่น ประกอบด้วย 4 พฤติกรรมบ่งชี้ ได้แก่ 1) การสร้างความสัมพันธ์ที่ดีในการทำงาน 2) ความเมตตา 3) การให้อภัย และ 4) ความนอบน้อมถ่อมตน ด้านความหวังและศรัทธาผู้อื่น ประกอบด้วย 4 พฤติกรรมบ่งชี้ ได้แก่ 1) ความคาดหวังและความเชื่อมั่น 2) การแสวงหาวิธีการที่จะไปถึงเป้าหมาย 3) การเผชิญกับปัญหาและอุปสรรค และ 4) ความอดทน ความขยันหมั่นเพียร และการยึดมั่นในเป้าหมาย จากผลการวิจัยครั้งนี้มีข้อเสนอแนะดังต่อไปนี้

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

จากผลการวิจัยพบว่าภาวะผู้นำเชิงจิตวิญญาณของผู้บริหารโรงเรียน มีความสำคัญกับการบริหารโรงเรียนให้มีคุณภาพและประสบความสำเร็จในการจัดการศึกษาเป็นอย่างยิ่ง ซึ่งผู้บริหารโรงเรียนต้องมียุทธศาสตร์เกี่ยวกับภาวะผู้นำเชิงจิตวิญญาณของผู้บริหารโรงเรียน ที่ประกอบด้วยวิสัยทัศน์ ความรักที่เห็นแก่ผู้อื่น และความหวังและศรัทธา เพื่อนำองค์ความรู้เหล่านั้นไปพัฒนาการจัดการบริหารจัดการโรงเรียนให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผล

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการศึกษาเกี่ยวกับองค์ประกอบของภาวะผู้นำเชิงจิตวิญญาณของผู้บริหารโรงเรียนในสังกัดอื่น ๆ เพิ่มเติม เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงจิตวิญญาณของผู้บริหารโรงเรียนให้มีความเหมาะสมสอดคล้องกับบริบทของสถานศึกษา

2.2 ควรมีการศึกษาเกี่ยวกับการประเมินความต้องการจำเป็นในการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงจิตวิญญาณของผู้บริหารโรงเรียน และนำผลการวิจัยไปสร้างแนวทางในการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงจิตวิญญาณของผู้บริหารโรงเรียน

References

- กมลวรรณ ทิพยเนตร. (2556). โมเดลสมการโครงสร้างภาวะผู้นำเชิงจิตวิญญาณสำหรับผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน. *วิทยานิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต*. ขอนแก่น: มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- ดวงทิพย์ ขุนโนนเขา. (2562). ภาวะผู้นำเชิงจิตวิญญาณของผู้บริหารมหาวิทยาลัยราชภัฏในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ. *วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต*. ขอนแก่น: มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2560). *การวิจัยเบื้องต้น*. (พิมพ์ครั้งที่ 10). กรุงเทพมหานคร: สุวีริยาสาส์น.
- พลวัต แสงสีงาม. (2563). แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงจิตวิญญาณของผู้บริหารโรงเรียนในเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 3. *วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต*. มหาวิทยาลัยรังสิต
- รัชดาพร แหวนหล่อ. (2565). แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงจิตวิญญาณของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2. *วารสารการบริหารนิติบุคคลและนวัตกรรมท้องถิ่น*, 8(7), 279-291.
- ลัดดา จุลวงศ์. (2563). การบริหารสถานศึกษาด้วยภาวะผู้นำเชิงจิตวิญญาณ. *วารสารวิชาการและวิจัยสังคมศาสตร์*, 15(1), 17-30.
- วาโร เฟิงสวัสดิ์. (2551). *วิธีวิทยาการวิจัย*. กรุงเทพมหานคร : สุวีริยาสาส์น.
- อนันต์ ฉิมยงค์. (2564). ภาวะผู้นำเชิงจิตวิญญาณของผู้บริหารสถานศึกษาในวิถีชีวิตใหม่. *วารสารคุณภาพชีวิตกับกฎหมาย*, 17(2), 54-65.
- Aslan, M. (2015). Spiritual Leadership in Primary Schools in Turkey. *Journal of Educational and Social Research MCSER Publishing, Rome-Italy*, 2(5), 123-136.
- Fry, Louis W. (2003). Toward a Theory of Spiritual Leadership. *The Leadership Quarterly*, 14, 693-727.
- Hedger, M. D. (2021). *The Impact of Spiritual Leadership on the Leadership Practices of Public-School Superintendents*. Lindenwood University ProQuest Dissertations Publishing.
- Kaya, A. (2015). The Relationship between Spiritual Leadership and Organizational Citizenship Behaviors: A Research on School Principals' Behaviors. *Educational Sciences: Theory & Practice*, 15(3), 597-606.

Terzi, R. (2020). Spiritual Leaders for Building Trust in the School Context. *Eurasian Journal of Educational Research*, 86, 135-156.

Zaharris, M. (2017). The Impact of Spirituality on School Leadership. *ICPEL Education Leadership Review*, 18(1), 81-92.